

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KU HITIMU KIDATO CHA NNE

015

ELIMU YA DINI YA KIISLAMU

(For Both School and Private Candidates)

Muda: Saa 3

ANSWERS

Mwaka: 2019

Maelekezo

1. Mtihani huu una sehemu A, B na C zenye jumla ya maswali kumi na tatu.
2. Jibu maswali yote katika sehemu A and B na maswali matatu kutoka sehemu.
3. Sehemu A ina alama ishirini, sehemu B alama thelathini na tano na sehemu C ina alama arobaini na tano.

maktaba.tetea.org

1. Katika kipengele (i) – (xv), chagua jibu sahihi kisha andika herufi yake katika kijitabu chako cha kujibia.

(i) Ni kundi lipi kati ya yafuatayo linaonesha vyanzo muhimu vya kiuchumi katika Serikali ya Kiislamu?

- A. Al-ghanimah, Zaka, Al-ddiya, Al-kharaj, Al-fay, Al-Ushru na Sadaka.
- B. Sadaka, Zaka, Jizyah, Al-nafaqa, Al-fay, Al-ghanimah na Al-Ashru.
- C. Zaka, Sadaka, Al-kharaj, Al-Ja'alah, Al-fay, Al-ghanimah na Al-Ushru.
- D. Zaka, Sadaka, Fidyah, Al-kharaj, Al-fay, Al-ghanimah na Al-Ushru.
- E. Zaka, Sadaka, Jizyah, Al-kharaj, Al-fay, Al-ghanimah na Al-Ushru.

Jibu: C

Sababu: Vyanzo muhimu vya kiuchumi katika serikali ya Kiislamu ni pamoja na zaka, sadaka, al-kharaj (kodi ya ardhi), al-ja'alah (malipo ya kazi fulani), al-fay (mapato kutoka kwa mali za vita), al-ghanimah (mateka wa vita), na al-ushru (kodi ya mazao). Kundi C linaorodhesha vyanzo hivi vyote kwa usahihi.

(ii) Ni sababu ipi iliyoifanya baadhi ya watu kuasi baada ya kufariki kwa Mtume Muhammad (s.a.w)?

- A. Kukataa kutoa Zaka.
- B. Uroho wa madaraka.
- C. Ugumu wa sheria za Kiislamu.
- D. Kutompendea Khalifa Abubakar.
- E. Kukataa kupigana Jihad.

Jibu: A

Sababu: Sababu kuu iliyosababisha baadhi ya watu kuasi baada ya kifo cha Mtume Muhammad (s.a.w) ilikuwa ni kukataa kutoa Zaka. Wengi waliona kwamba kutoa Zaka hakukuwa tena muhimu baada ya kifo cha Mtume, jambo ambalo lilipingwa vikali na Khalifa Abubakar.

(iii) Kanuni ipi inatumika kuchuja Hadithi za Mtume (s.a.w)?

- A. Kuangalia urefu au ufupi wa Hadithi hiyo.
- B. Kuangalia sehemu iliyopokelewa Hadithi hiyo.
- C. Kuangalia wahusika waliomo kwenye Hadithi.
- D. Kuangalia maisha ya wapokezi wa Hadithi.
- E. Kuangalia matumizi ya Hadithi hiyo katika maisha.

Jibu: D

Sababu: Kanuni za kuchuja Hadithi zinajumuisha kuangalia maisha na tabia za wapokezi wa Hadithi ili kuhakikisha uaminifu wao. Wapokezi wa Hadithi wanapaswa kuwa waadilifu, wenye kumbukumbu nzuri, na wanaoaminika.

(iv) Ikitokea msimulizi wa Hadithi anajulikana kuwa na uwezo mdogo wa kuhifadhi masimulizi, Hadithi yake itawekwa kwenye kundi lipi?

- A. Dhaifu.
- B. Majhulu.
- C. Maudhui.

- D. Marfuu.
- E. Mursal.

Jibu: A

Sababu: Hadithi itachukuliwa kuwa dhaifu ikiwa msimulizi wake ana uwezo mdogo wa kuhifadhi masimulizi au ikiwa kumbukumbu yake ni dhaifu. Hii ni kwa sababu haiwezi kutegemewa kama chanzo cha kuaminika.

(v) "Ametuhadithia Abdallah bin Yusuf akasema: Ametupa habari Malik kutoka kwa Muhammad bin Ubair bin Mut'im kutoka kwa baba yake kwamba: wapokezi wote wa Hadithi hii ni wema na waadilifu." Hadithi hii inawekwa katika kundi lipi?

- A. Maudhui.
- B. Mursal.
- C. Maqtuu.
- D. Mutasil.
- E. Sahih.

Jibu: E

Sababu: Hadithi inayotajwa hapa ni Sahih kwa sababu wapokezi wake wote wanatajwa kuwa waaminifu na waadilifu. Hii inafanya Hadithi hiyo kuwa na uaminifu wa hali ya juu.

(vi) Kwa kutumia mafunzo yatokanayo na Suratul-Fatiha, Muislamu anatakiwa kufanya nini kabla ya kuanza jambo lolote?

- A. Kusoma Audhubillahi Minashaitanir Rajiim.
- B. Kusoma Bismillahir Rahmanir Rahim.
- C. Kusoma Subhana Rabia l-adhimu.
- D. Kusoma laahauwalawallakuwata illa billah.
- E. Kusoma fanaudhubillah min dhalika.

Jibu: B

Sababu: Suratul-Fatiha inafundisha umuhimu wa kumtegemea Allah kabla ya kuanza jambo lolote. Kusoma "Bismillahir Rahmanir Rahim" ni njia ya kumtanguliza Allah katika kila jambo.

(vii) Ni dhambi ipi kubwa iliyotajwa kwenye Suratul-Humazah?

- A. Kutukana.
- B. Kusengenywa.
- C. Kuiba.
- D. Kupigana.
- E. Kudanganya.

Jibu: B

Sababu: Suratul-Humazah inataja wazi kuwa dhambi kubwa inayolaumiwa ni kusengenywa (ghibah), tabia ya kueneza maneno mabaya kuhusu watu.

(viii) Bainisha tafsiri ya aya ya saba ya Suratul-Bayyina katika tafsiri zifuatazo:

- A. Ni mtume aliyetoka kwa Allah anayewasomea kurasa zilizotakaswa.
- B. Hakika wale walioamini na kutenda mema basi hao ndio wema wa viumbe.
- C. Ndani yake kuna sharia madhubuti.
- D. Kisha kwa hakika mtalizwa siku hiyo juu ya neema (mlizopewa).
- E. Kisha (nasema) sivyo hivyo, karibu hivi mtajua (kuwa sivyo hivyo).

Jibu: B

Sababu: Aya ya saba ya Suratul-Bayyina inabainisha kuwa wale walioamini na kutenda mema ndio wema wa viumbe wote.

(ix) Zifuatazo ni adabu za kusoma Qur'an tukufu isipokuwa:

- A. Kusoma ukiwa twahara na kuanza kwa kumlaani shetani.
- B. Kuanza kwa bismillahir na kuwa mnyenyekevu wakati wa kusoma.
- C. Kuanza kwa sauti ya chini kisha sauti ya juu wakati wa kusoma.
- D. Kusoma kwa sauti nzuri na kuzingatia maana ya kila aya.
- E. Kutekeleza maamrisha yake na kujizuia na makatazo yake.

Jibu: C

Sababu: Kusoma Qur'an kunapaswa kufanywa kwa sauti ya heshima na uelewa, bila mabadiliko yasiyo na msingi wa sauti kutoka chini hadi juu.

(x) Ni kipengele kipi kati ya vifuatavyo kinaonesha kazi kuu ya dini kwa mtazamo wa Uislamu?

- A. Kusimamia sheria za kumkomboa mwanadamu.
- B. Kuwakandamiza na kuwadhallilisha wanyonge.
- C. Kuwatawala watu katika nyanja kuu za maisha.
- D. Kuinyonya na kuihujumu jamii.
- E. Kuwagawa watu katika matabaka.

Jibu: A

Sababu: Uislamu unaweka sheria zinazolenga kumkomboa mwanadamu kutoka kwenye ukandamizaji wa kijamii, kiuchumi, na kiroho.

(xi) Kwa namna gani ndoa inamuhifadhi Muislamu na zinaa?

- A. Inamfanya aliyeoa asifikirie tendo la ndoa tena.
- B. Inasababisha kuwa na mwenza mmoja tu.
- C. Imeweka utaratibu madhubuti wa kukidhi haja.
- D. Inaepusha maharimu katika familia moja kuoana.
- E. Inaweka wanandoa pamoja maisha yao yote.

Jibu: C

Sababu: Ndoa inatoa njia halali na ya heshima kwa wanandoa kukidhi haja zao za kijinsia, hivyo kuzuia majaribu ya zinaa.

(xii) Nini hukumu ya Mwanamke mjane aliyepewa talaka katika sheria ya Kiislamu?

- A. Eda ni miezi mitatu na siku kumi.
- B. Eda ni miezi minne na siku kumi.
- C. Eda ni mwezi mmoja na siku kumi.
- D. Eda hadi atakapomaliza kunyonyesha.
- E. Eda hadi pale atakapojifungua.

Jibu: B

Sababu: Mwanamke mjane ana eda ya miezi minne na siku kumi kulingana na mafundisho ya Qur'an na Hadithi.

(xiii) Ni ipi adhabu ya mlevi katika sheria ya Kiislamu?

- A. Kuchapwa viboko mia moja.
- B. Kuchapwa viboko themanini.
- C. Kuchapwa viboko hamsini.
- D. Kuchapwa viboko arobaini.
- E. Kuchapwa viboko ishirini na moja.

Jibu: B

Sababu: Sheria ya Kiislamu imeweka adhabu ya kuchapwa viboko themanini kwa wale wanaopatikana na kosa la ulevi kama onyo na fundisho.

(xiv) Ipi ni maana sahihi ya kuamini siku ya mwisho?

- A. Unapokufa na kuoza ndio mwisho wa maisha.
- B. Kuna maisha ya milele baada ya kufufuliwa.
- C. Unapokufa nchi moja utafufuka nchi nyingine.
- D. Haiwezekani kufufuliwa tena baada ya kufa.
- E. Watu wema tu ndio watakaofufuliwa.

Jibu: B

Sababu: Kuamini siku ya mwisho kunamaanisha kuamini kwamba baada ya kufa, watu wote watafufuliwa kwa ajili ya hesabu ya matendo yao na maisha ya milele.

(xv) Jambo lipi lililosababisha ahitajike Mtume mwingine baada ya wa kwanza kurejea kwa mola wake?

- A. Mtume wa mwanzo alishindwa kupata wafuasi wengi.
- B. Mtume anayefuata alikuwa na mafundisho tofauti na aliyemtangulia.
- C. Kulikuwapo taifa lililokaa muda mrefu bila ya Mtume.
- D. Mtume aliyetangulia alipelekwa kwa taifa maalum.
- E. Mtume aliyefuatia aliwakiliana na watu wake.

Jibu: C

Sababu: Katika historia ya Mitume, Mtume mwingine alitumwa pale ambapo taifa lilikuwa limekaa muda mrefu bila ya uongozi wa kiroho na mafunzo kutoka kwa Mtume wa Allah.

2. Oanisha matendo ya Hija yaliyoorodheshwa katika Orodha A na Majina ya matendo hayo yaliyo katika Orodha B kisha andika herufi ya jibu sahihi kwa kila kipengele katika kijitabu chako cha kujibia.

Orodha A

- (i) Mahujaji husimama, kuleta dhikri na kuomba dua mchana kutwa.
- (ii) Mahujaji hutia nia ya Hija na kuvaa Ihram.
- (iii) Mahujaji hutembea mara saba baina ya Safa na Marwa.
- (iv) Hija inayo nafuu kwa mahujaji wanaotoka mbali na Makka.
- (v) Mahujaji huzunguka Al-Kaaba mara saba kuanzia jiwe jeusi.

Orodha B

- A. Ifraad
- B. Tamattu
- C. Tawaf
- D. Arafat
- E. Qiran
- F. Sai
- G. Miqat

Majibu:

- (i) D - Arafat
- (ii) G - Miqat
- (iii) F - Sai
- (iv) E - Qiran
- (v) C - Tawaf

3. Fafanua kwa ufupi kwa nini mwanamke wa Kiislamu haruhusiwi kuolewa na mume zaidi ya mmoja kwa wakati mmoja.

Katika Uislamu, mwanamke haruhusiwi kuwa na mume zaidi ya mmoja kwa sababu zifuatazo:

- i. Kuhifadhi ukoo na urithi: Ikiwa mwanamke atakuwa na mume zaidi ya mmoja, itakuwa vigumu kubainisha baba halisi wa mtoto, jambo ambalo linaweza kusababisha matatizo ya urithi na ukoo.
- ii. Usimamizi wa familia: Uislamu umeweka jukumu la mwanaume kuwa kiongozi wa familia, na kuwa na mume zaidi ya mmoja kunaweza kusababisha mgongano wa mamlaka na kusababisha familia kushindwa kuongozwa kwa utaratibu.

4. (a) Bainisha madhara matatu ya Riba.

- i. Kuzorotesha uchumi wa jamii: Riba husababisha kutokuwa na usawa wa kiuchumi kwa kuwa matajiri huendelea kuwa matajiri zaidi huku maskini wakizidi kuathirika.
- ii. Kuvunja mshikamano wa kijamii: Riba huleta ukosefu wa haki, hali ambayo husababisha chuki na mgawanyiko kati ya matajiri na maskini.
- iii. Kupoteza baraka za mali: Mali inayopatikana kwa njia ya Riba haibarikii kulingana na mafundisho ya Kiislamu.

(b) Toa hoja mbili jinsi gani utalipatia ufumbuzi tatizo la Riba.

i. Kuanzisha mfumo wa benki za Kiislamu: Benki zinazofuata sheria za Kiislamu (Shariah-compliant) hutoa mikopo bila riba, kwa kutumia mbinu kama "Murabaha" na "Musharaka."

ii. Kuelimisha jamii: Kutoa elimu kwa jamii kuhusu madhara ya Riba na faida za kutumia mbinu za Kiislamu za kifedha kunaweza kusaidia kupunguza utegemezi wa Riba.

5. Tofautisha Qudra na Qadar ya Mwenyezi Mungu.

i. Qudra: Hii inamaanisha uwezo wa Mwenyezi Mungu kufanya chochote anachotaka bila kizuizi chochote. Mwenyezi Mungu ni mwenye uwezo wa kutimiza kila jambo.

ii. Qadar: Hii ni mipango au maamuzi ya Mwenyezi Mungu ambayo ameyaweka kabla ya kutokea kwa jambo lolote. Inahusiana na hatima ya mambo yote.

Tofauti kuu ni kwamba Qudra inahusiana na uwezo wa Mwenyezi Mungu, wakati Qadar ni mpango au maamuzi yaliyoamuliwa na Mwenyezi Mungu kabla ya muda.

6. Bwana Juma na mkewe swaumu zao zilibatilika mchana wa mwezi wa Ramadhani. Orodhesha mambo matano yanayoweza kuharibu swaumu yao.

i. Kula au kunywa kwa makusudi: Kufanya hivi kunabatilisha swaumu mara moja.

ii. Kufanya tendo la ndoa mchana: Tendo hili huvunja swaumu kwa dhambi kubwa.

iii. Kutoa manii kwa makusudi: Hii inaweza kutokea kupitia njia kama kujichua au kuangalia picha zisizo na maadili.

iv. Kuharibu nia ya kufunga: Kukusudia kuvunja swaumu hata bila kula au kunywa kunaharibu swaumu.

v. Kutapika kwa makusudi: Kitendo cha kutapika kwa kujilazimisha kunabatilisha swaumu.

7. Eleza hatua tano za kumkafini maiti wa kiume.

i. Kumuosha maiti: Mwili wa maiti husafishwa mara tatu au zaidi kwa maji safi na sabuni.

ii. Kumvika sanda (kafani): Maiti wa kiume hufunikwa kwa vipande vitatu vya sanda nyeupe.

iii. Kumweka kwenye sanda: Vipande vya sanda hufungwa vizuri kuanzia kichwani hadi miguuni.

iv. Kuweka mwili katika hali ya staha: Mwili hufungwa vizuri bila kufunua sehemu za siri.

v. Kuandaa kwa maziko: Baada ya kufungwa, maiti hupelekwa haraka kwa maziko ili kumheshimu.

8. (a) Kwa nini Qur'an ilishushwa kidogo kidogo? Fafanua kwa kutoa sababu mbili.

i. Kurahisisha kufundisha na kuelewa: Kushushwa kwa Qur'an kidogo kidogo kuliwasaidia Waislamu kuelewa na kutekeleza mafunzo yake hatua kwa hatua.

ii. Kulingana na matukio: Aya za Qur'an zilishushwa kwa muktadha wa matukio tofauti, hivyo kutoa mwongozo unaofaa kwa changamoto za wakati huo.

(b) Eleza njia kuu tatu zilizotumika kuhifadhiwa Qur'an.

i. Hifadhi ya mdomo: Waislamu walihifadhi Qur'an kwa kuisoma na kuikariri kwa makini.

ii. Kuandikwa kwenye vifaa: Aya za Qur'an ziliandikwa kwenye ngozi, mifupa, na vyombo vya mbao.

iii. Kukusanywa katika msahafu mmoja: Wakati wa utawala wa Khalifa Uthman, Qur'an ilikusanywa na kupangwa katika msahafu mmoja kwa ajili ya kuhifadhi.

9. Tofautisha vipengele vya Hadithi vifuatavyo:

(a) Hadithi Qudusyy na Hadithi Nabawiyyah.

- Hadithi Qudusyy: Maneno yake ni kutoka kwa Allah, lakini yanaelezwa kupitia Mtume Muhammad (s.a.w).

- Hadithi Nabawiyyah: Haya ni maneno na matendo ya Mtume Muhammad (s.a.w) yaliyonukuliwa na Maswahaba.

(b) Aljar-hi na Ata-adili.

- Aljar-hi: Hii ni sayansi ya kueleza mapungufu ya wapokezi wa Hadithi.

- Ata-adili: Hii ni sayansi ya kuthibitisha uaminifu wa wapokezi wa Hadithi.

10. Eleza mafunzo manne wanayoyapata Waislamu kuanzia kuumwa mpaka kutawafu kwa Mtume Muhammad (s.a.w).

i. Uvumilivu katika matatizo: Mtume Muhammad (s.a.w) alionyesha uvumilivu mkubwa wakati wa ugonjwa wake, akiwafundisha Waislamu kuwa na subira katika majaribu.

ii. Umuhimu wa kufuata Sunnah: Mtume aliwaelekeza Maswahaba kuendelea kushikamana na Sunnah zake baada ya kufariki, jambo ambalo linawafundisha Waislamu kufuata mafundisho yake milele.

iii. Kujiandaa na kifo: Mtume alihimiza kujiandaa kwa maisha ya baada ya kifo, akionyesha umuhimu wa ibada, uchaji Mungu, na kuacha matendo mema.

iv. Umuhimu wa mshikamano wa umma: Alipokuwa anaugua, alihimiza Maswahaba kushirikiana na kuwa na mshikamano kwa ajili ya kuendeleza umma wa Kiislamu.

11. Eleza namna Mtume (s.a.w) alivyoteremshiwa Qur'an kwa mara ya kwanza na kisha bainisha mafunzo manne yanayopaswa kufanywa kazi katika maisha ya kila siku kutokana na tukio hilo.

Mtume Muhammad (s.a.w) aliteremshiwa Qur'an kwa mara ya kwanza kupitia Malaika Jibril akiwa peke yake kwenye pango la Hira. Aya za kwanza za Suratul-Alaq ziliteremshwa zikimwelekeza kusoma kwa jina la Mwenyezi Mungu.

i. Kusoma na kutafakari: Tukio la kwanza la ufunuo linawafundisha Waislamu umuhimu wa kusoma na kutafakari mafundisho ya Qur'an.

ii. Utegemezi kwa Mwenyezi Mungu: Waislamu wanapaswa kumtegemea Allah katika kila jambo, kwani Yeye ndiye anayetoa uongozi na maarifa.

iii. Kutafuta elimu: Uislamu unahimiza kujifunza na kupata maarifa, kama ilivyoonyeshwa na amri ya "Soma" katika aya za kwanza.

iv. Kujitenga na ubaya: Tukio hilo linawafundisha Waislamu umuhimu wa kujitenga na ibada za kipagani na matendo maovu, kama alivyojitenga Mtume katika pango la Hira.

12. Eleza mambo matano ya kuzingatia wakati wa kuandaa Khutba ya Ijumaa.

i. Kuhakikisha ujumbe unalenga masuala ya msingi: Khutba inapaswa kuzingatia masuala muhimu yanayowahusu Waislamu, kama vile ibada, maadili, na mshikamano wa kijamii.

ii. Kuwa na ushahidi wa Qur'an na Hadithi: Khutba inapaswa kutegemea mafundisho sahihi kutoka Qur'an na Hadithi za Mtume Muhammad (s.a.w).

iii. Lugha nyepesi na yenye kueleweka: Lugha ya khutba inapaswa kuwa rahisi kueleweka na kufikisha ujumbe kwa watu wa rika zote.

iv. Kuhamasisha kwa amani: Khutba inapaswa kuhamasisha amani, mshikamano, na upendo kati ya Waislamu na jamii kwa ujumla.

v. Kujiepusha na masuala ya kisiasa: Khutba haipaswi kuingiza masuala ya kisiasa yanayoweza kuleta mgawanyiko katika umma wa Kiislamu.

13. Fafanua kazi tano za sheria ya Kiislamu katika jamii.

i. Kudumisha haki na usawa: Sheria ya Kiislamu inahakikisha haki inatendeka kwa kila mtu, bila kujali hali ya kijamii au kiuchumi.

ii. Kulinda maisha: Sheria inalinda uhai wa watu kwa kutoa adhabu kwa wale wanaojihusisha na mauaji au vitendo vya uvunjaji wa amani.

iii. Kudhibiti mali na uchumi: Sheria ya Kiislamu inalinda mali za watu na inakataza mambo kama wizi, udanganyifu, na riba.

iv. Kuhamasisha maadili mema: Sheria ya Kiislamu inawafundisha watu kuwa waadilifu, wanyenyekevu, na waaminifu.

v. Kuzuia uovu: Sheria inazuia vitendo vyote vya uovu kama vile uasherati, ulevi, na uharibifu wa kijamii, kwa lengo la kudumisha amani na utulivu.